EUROOPAN PARLAMENTTI

2004 *2009*

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta

VÄLIAIKAINEN
2004/0201(AVC)

7.2.2005

****

SUOSITUSLUONNOS

ehdotuksesta neuvoston päätökseksi pöytäkirjan tekemisestä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden puolesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtyyn sopimukseen Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan osallistumisesta sopimukseen sopimuspuolina niiden Euroopan unioniin liittymisen nojalla
(12585/2004 – KOM(2004)0596 – C6-0247/2004 – 2004/0201(AVC))

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta

Esittelijä: Timothy Kirkhope

Lainsäädäntömenettelyistä käytettävät symbolit

*	Kuulemismenettely *yksinkertainen enemmistö*
**I	Yhteistoimintamenettely (ensimmäinen käsittely) *yksinkertainen enemmistö*
**II	Yhteistoimintamenettely (toinen käsittely) *yksinkertainen enemmistö yhteisen kannan hyväksymiseksi* *parlamentin jäsenten enemmistö yhteisen kannan hylkäämiseksi tai tarkistamiseksi*
***	Hyväksyntämenettely *parlamentin jäsenten enemmistö lukuun ottamatta EY-sopimuksen 105, 107, 161 ja 300 artiklassa ja EU-sopimuksen 7 artiklassa tarkoitettuja tapauksia*
***I	Yhteispäätösmenettely (ensimmäinen käsittely) *yksinkertainen enemmistö*
***II	Yhteispäätösmenettely (toinen käsittely) *yksinkertainen enemmistö yhteisen kannan hyväksymiseksi* *parlamentin jäsenten enemmistö yhteisen kannan hylkäämiseksi tai tarkistamiseksi*
***III	Yhteispäätösmenettely (kolmas käsittely) *yksinkertainen enemmistö yhteisen tekstin hyväksymiseksi*

(Ilmoitettu menettely perustuu komission esittämään oikeusperustaan.)

SISÄLTÖ

Sivu

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖPÄÄTÖSLAUSELMAKSI.5

PERUSTELUT.....6

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖPÄÄTÖSLAUSELMAKSI

ehdotuksesta neuvoston päätökseksi pöytäkirjan tekemisestä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden puolesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtyyn sopimukseen Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan osallistumisesta sopimukseen sopimuspuolina niiden Euroopan unioniin liittymisen nojalla
(12585/2004 – KOM(2004)0596 – C6-0247/2004 – 2004/0201(AVC))

(Hyväksyntämenettely)

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon ehdotuksen neuvoston päätökseksi (KOM(2004)0596),

– ottaa huomioon Euroopan yhteisön ja Sveitsin liittovaltion välisen yhteistyösopimuksen (12585/2004)[1],

– ottaa huomioon neuvoston EY:n perustamissopimuksen 300 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan, 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan toisen virkkeen ja 310 artiklan mukaisesti esittämän pyynnön puoltavasta lausunnosta (C6-0247/2004),

– ottaa huomioon työjärjestyksen 75 artiklan ja 83 artiklan 7 kohdan,

– ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan suosituksen sekä ulkoasiainvaliokunnan lausunnon (A6-0000/2005),

1. antaa puoltavan lausunnon sopimuksen tekemisestä;

2. kehottaa puhemiestä välittämään parlamentin kannan neuvostolle ja komissiolle sekä jäsenvaltioiden ja Sveitsin liittovaltion hallituksille ja parlamenteille.

[1] Ei vielä julkaistu EUVL:ssä.

PERUSTELUT

I. Taustaa

Sveitsin ja Euroopan unionin (EU) suhteet ovat erityisen läheiset, minkä osaltaan osoittaa myös Sveitsin ja EU:n välisten sopimusten lukumäärä.[1]

Sen jälkeen, kun Sveitsi oli peruuttanut liittymisensä Euroopan talousalueeseen (ETA) vuonna 1992, peruuttamisen kaikkien kielteisten seurausten vähentämiseksi neuvoteltiin joukko kahdenvälisiä sopimuksia (nk. kahdenväliset sopimukset I). Ne koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta, maantieliikennettä, lentoliikennettä, maataloutta, tutkimusta sekä kaupan ja julkisten hankintojen esteitä ja tulivat voimaan 1. kesäkuuta 2002.

Toisesta sopimuspaketista (kahdenväliset sopimukset II) on neuvoteltu kesäkuusta 2002 lähtien. Tämä paketti sisältää yhdeksän erillistä sopimusta, jotka koskevat talletusten verotusta, petosten torjuntaa koskevaa yhteistyötä, Sveitsin liittymistä Schengenin sopimuksen säännöstön täytäntöönpanoon, jalostettujen maataloustuotteiden kauppaa, Sveitsin osallistumista "Dublin" ja "Eurodac" -asetusten soveltamiseen, Sveitsin osallistumista Euroopan ympäristökeskuksen sekä ympäristöä koskevan Euroopan tieto- ja seurantaverkoston (EIONET) toimintaan, tilastoalan yhteistyötä, Sveitsin osallistumista Media plus -ohjelmaan ja Media-koulutusohjelmaan sekä eläkkeellä olevien yhteisön virkamiesten kaksinkertaisen verotuksen välttämistä.

Mainitut yhdeksän sopimusta allekirjoitettiin 26. lokakuuta 2004. Parlamenttia kuullaan sopimusten tekemisestä.

II. Hyväksyttävä sopimus

Ensimmäiseen sopimuspakettiin sisältyi sopimus, joka koskee henkilöiden vapaata liikkuvuutta[2]. Tällä sopimuksella, joka tuli voimaan 1. kesäkuuta 2002, otettiin käyttöön henkilöiden vapaa liikkuvuus EU:n ja Sveitsin välillä, kuitenkin siten, että siihen sisältyy tiettyjä siirtymäkautta koskevia määräyksiä. 31. toukokuuta 2007 saakka sopimus sisältää niitä EU:n kansalaisia koskevan kiintiön, jotka haluavat (yli vuoden ajan voimassa olevan) pitkäaikaisen oleskeluluvan Sveitsissä. Tämä 15 000 henkilön kiintiö täyttyi kokonaan kahden ensimmäisen vuoden aikana. Sveitsi perustelee tätä käytäntöä viittaamalla niiden Sveitsissä työssä käyvien henkilöiden suureen lukumäärään, jotka aikaisemmin asuivat lähellä Sveitsin rajaa naapurivaltioiden alueella, mutta ovat nyttemmin muuttaneet Sveitsin puolelle. Samaan aikaa neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen voimassa olevien oleskelulupien 115 00 henkilön kiintiö on täyttynyt vain 50-prosenttisesti. Yleensä ottaen tämä sopimus toimii tyydyttävällä tavalla ilman erityisiä ongelmia.

Vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus on ainoa sopimus, jota ei automaattisesti ulotettu koskemaan uusia jäsenvaltioita laajentumisen yhteydessä toukokuussa 2004. Näin ollen Sveitsi ja EU:n ovat joutuneet käynnistämään neuvottelut sopimukseen liitettävästä pöytäkirjasta, joka ulottaa sopimuksen täytäntöönpanon uusiin jäsenvaltioihin. Pöytäkirja antaa Sveitsille oikeuden säilyttää määrällisiä rajoituksia niille työntekijöille ja palvelujen

[1] Ks. http://www.europa.eu.int/comm/external_relations/switzerland/doc/bilat.htm.
[2] EYVL L 114, 30.4.2002, s. 6.

tarjoajille, jotka hakevat joko alle vuoden pituista (neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen) tai yli vuoden pituista oleskelulupaa, jotka ovat Tšekin tasavallan, Viron, Latvian, Liettuan, Unkarin, Puolan, Slovenian tai Slovakian kansalaisia[1]. Alkuvaiheessa mainitut kiintiöt ovat voimassa kolmen vuoden ajan (31. toukokuuta 2007 saakka). Jos "työmarkkinoilla on vakavia häiriöitä tai vakavien häiriöiden uhka", pääsyä rajoittavat kiintiöt voivat olla voimassa 30. päivään huhtikuuta 2011 saakka. Vuosien 2005 ja 2011 välisenä aikana uusien oleskelulupien kiintiöitä nostetaan (pitkäaikaisten määrä nousee 900:sta 3 000:een ja lyhytaikaisten määrä nousee 9 000:sta 29 000:een)[2].

Näin ollen pöytäkirja noudattaa vanhojen ja uusien jäsenvaltioiden välistä menettelyä[3]. Koska Sveitsi kuitenkin käyttää kiintiöjärjestelmää, Sveitsi antaa välittömän pääsyn vuosittaisten kiintiöiden puitteissa.

Sveitsi voi jatkaa työskentelevien toisen sopimuspuolen työntekijöiden osalta tavanomaisille työmarkkinoille yhdentyneiden työntekijöiden ensisijaisuuden sekä toisen sopimuspuolen kansalaisiin sovellettavien palkka- ja työehtojen tarkastamista 31 päivään toukokuuta 2007 saakka. Samoja tarkastuksia voidaan jatkaa niiden henkilöiden osalta, jotka tuottavat palveluja seuraavilla neljällä alalla: puutarhanhoitopalvelut, rakennusala ja siihen liittyvät alat, turvatoimet, teollisuussiivous.

Liite I sisältää maanhankintaa ja vapaa-ajanasunnon hankintaa koskevat siirtymätoimenpiteet, jotka ovat pääasiassa samat kuin liittymissopimuksissa. Pöytäkirjassa esitetään lisäksi teknisiä mukautuksia erityisesti sopimuksen liitteisiin II (Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen) ja III (Ammattipätevyyksien vastavuoroinen tunnustaminen).

Kahdenväliset sopimukset I -paketin tapaan käsiteltävänä oleva vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus edellyttää parlamentin suostumusta.

III. Keskustelu Sveitsissä

EU:n jäsenvaltioissa ennen laajentumista käytyjen keskustelujen tapaan myös Sveitsissä on keskusteltu siitä, aiheuttaako se, että vapaa liikkuvuuden oikeus ulotetaan koskemaan uusien jäsenvaltioiden kansalaisia, vääristymiä työmarkkinoilla ja erityisesti palkkojen polkemista.

On kuitenkin epätodennäköistä, että tästä asiasta järjestettäisiin kansanäänestys Sveitsissä. Jos se kuitenkin järjestetään, se tapahtuisi 25. syyskuuta 2005[4]. Tammikuussa 2005 julkistettu mielipidetutkimus osoitti, että 52 prosenttia äänestäjistä kannattaa vapaan liikkuvuuden

[1] Maltan ja Kyproksen kansalaisiin ei sovelleta mitään rajoituksia.
[2] Vuodesta 2011 vuoteen 2014 voidaan soveltaa voimassa oleva sopimuksen turvalauseketta (10.4 artikla).
[3] Sen jälkeen, kun Euroopan unioni laajentui 25 jäsenvaltion unioniksi 1. toukokuuta 2004, liittymissopimuksen mukaisesti vanhat jäsenvaltiot voivat määrätä siirtymäkaudet, joilla rajoitetaan uusien jäsenvaltioiden työntekijöiden liikkuvuutta. Toukokuuhun 2006 saakka kukin vanhasta 15 jäsenvaltiosta voi päättää, avaako se työmarkkinansa täydellisesti uusien jäsenvaltioiden työntekijöille vai ottaako se käyttöön rajoittavia toimia. Kahden mainitun vuoden jälkeen nämä jäsenvaltiot ilmoittavat Euroopan komissiolle, aikovatko ne jatkaa rajoittavia toimia enintään kolmen vuoden ajan, vai sallivatko ne "henkilöiden vapaan liikkuvuuden" lainsäädäntöään muuttamalla. Periaatteessa siirtymäkausien pitäisi päättyä viiden vuoden kuluttua laajentumisesta, mutta jäsenvaltiot voivat pyytää Euroopan komissiolta kahden vuoden jatkoaikaa, jos niiden työmarkkinoilla esiintyy vakavia häiriöitä.
[4] Schengenin sopimus/Dublin-asetus: kansanäänestys järjestettäisiin 5. kesäkuuta 2005.

oikeuden ulottamista, 30 prosenttia vastustaa sitä ja 18 prosenttia ei ole määrittänyt kantaansa[1].

Jos pöytäkirja ei saa enemmistön kannatusta, seuraukset ovat vakavia. EU:n osalta kehittyisi tilanne, jossa sen kansalaisia kohdeltaisiin kahdella eri tavalla: vanhojen jäsenvaltioiden kansalaiset hyötyisivät vapaasta liikkuvuudesta, uusien jäsenvaltioiden kansalaiset eivät. Tämä tilanne aiheuttaisi seurausvaikutuksia. Siitä johtuen EU voisi esimerkiksi vetäytyä vapaata liikkuvuutta koskevasta alkuperäisestä sopimuksesta ja ensimmäisen paketin kahdenvälisiin sopimuksiin sisällytetyn lausekkeen vuoksi ne lakkaisivat olemasta voimasta.

IV. Esittelijän kanta

Esittelijä pitää myönteisenä sopimuksen soveltamisen ulottamista koskemaan uusia jäsenvaltioita ja uskoo, että kummatkin osapuolet hyötyvät siitä merkittävästi.

EU:n jäsenvaltioiden tavoin myös Sveitsi hyötyy laajentumisesta. Poliittisesti Sveitsille on etua demokraattisen vakauden parantumisesta sen naapurialueilla. Taloudellisesti Sveitsille on etua sisämarkkinoiden laajentumisesta. Vapaa liikkuvuus on näin ollen erittäin tärkeä tekijä.

Tämän sopimuksen myötä sveitsiläiset yritykset voivat helpommin lähettää henkilöstöä uusiin jäsenvaltioihin, joihin monet sveitsiläiset yritykset ovat jo ulottaneet toimintansa. Toisaalta kotimaassaan toimivat sveitsiläiset yritykset voivat helpommin rekrytoida työntekijöitä uusista jäsenvaltioista. Sveitsin työnantajajärjestöjen mukaan työvoimaa tarvitaan erityisesti matkailun, maatalouden ja terveydenhuollon aloilla. Lisäksi arvioidaan, että siirtymäkausien päättyessä Sveitsin väestörakenne on muuttunut siten, että sen oma aktiivinen työvoima on supistumassa.

EU:n jäsenvaltiot hyötyvät pöytäkirjasta, koska uusien jäsenvaltioiden kansalaiset voivat välittömästi hakea oleskelulupaa vuosittaisen kiintiön puitteissa. Pitkällä aikavälillä kaikki EU:n ja Sveitsin kansalaiset kuuluvat vapaan liikkuvuuden piiriin.

Kaikista edellä mainituista syistä esittelijä kannattaa sopimusta ja suosittelee puoltavan lausunnon antamista.

[1] Isopublic-tutkimuslaitoksen tekemässä tutkimuksessa haastateltiin 1005 henkilöä ja se julkaistiin SonntagsBlick-sanomalehdessä.